

Etelä-Karjalan tilannekuva syksyllä 2018

Alueprofiili

Etelä-Karjalan sijainti EU:n ja Venäjän rajalla, vahva metsäteollisuuskeskittymä, yliopiston ja ammattikorkeakoulun konserni sekä Saimaa antavat maakunnalle ainutlaatuista potentiaalia kehittää alueen elinvoimaisuutta rohkein ja ennakkoluulottomin toimin. Keskuskaupungit Lappeenranta ja Imatra muodostavat yhtenäisen toiminnallisen alueen, mitä on edelleen vahvistanut kaupunkien välinen VT6 nelikaistaosuus. Maakunnan väestö keskittyy keskuskaupunkeihin ja niiden liepeille. Ulkomaan kansalaisten suhteellinen osuus on kuudenneksi korkein Suomen maakunnista, joten alue profiloituu koostaan huolimatta kansainväliseksi maakunnaksi.

Toimiva rajaliikenne on maakunnan elinehto. Alueen teollisuus sekä kauppa ja matkailu tarvitsevat toimivat yhteydet, jotka eivät muodosta rajoituksia liiketoiminnan kehittämiseksi. Parikkala-Syväoron rajanylityspaikan avaaminen kansainväliselle liikenteelle avasi uusia matkailullisia mahdollisuuksia Etelä-Karjalalle ja lähimaakunnille, kuten Etelä-Savoon. Alueella kehitetään myös uusia innovatiivisia liiketoimintamalleja kansainväliselle tavaraliikenteelle osana Pohjoista kasvuvyöhykettä.

Etelä-Karjalasta on yhtä lyhyt matka Helsinkiin ja Pietariin, mikä antaa maakunnalle logistisesti houkuttelevan aseman, kun tätä potentiaalia pystytään hyödyntämään entistäkin paremmin. Valtakunnalliseen liikennejärjestelmäsuunnitelmaan tulisi sisällyttää Karjalan ja Savon ratojen junayhteyksien nopeuttaminen uuden nopean itäradan (Helsinki-Vantaan lentoasema-Porvoo-Kouvola) myötä. Tämä vahvistaisi merkittävästi pääkaupunkiseudun ja itäisen Suomen välistä saavutettavuutta sekä lyhentäisi tuntuvasti matka-aikaa lentoasemalta ja Helsingistä Pietariin. VT6 ja Karjalan rata sisältyvät LVM:n runkoverkkoesitykseen. Maanteiden runkoverkon osalta siihen tulisi sisällyttää myös tärkeät rajaliikenneyhteydet: VT13 välillä Lappeenranta - Nuijamaa sekä KT62 välillä Imatra - Imatran raja-asema. Rautateiden runkoverkkoesityksessä tulisi olla myös henkilöliikenteen runkoverkon jatkuminen Imatran raja-asemalle asti. Toimivien maantie- ja raideyhteyksien lisäksi on muistettava myös Lappeenrannan lentokentän toiminnan ja reittien kehittämisen merkitys alueen kansainvälistyvän liike-elämän ja alueen imagon ja houkuttelevuuden näkökulmasta.

Saimaan brändiarvon hyödyntämisessä on alueella vielä paljon mahdollisuuksia. Etelä-Karjala panostaa Etelä-Savon kanssa Saimaan matkailun kehittämiseen tavoitteena nostaa Saimaa Suomen kolmen tärkeimmän matkailualueen joukkoon pääkaupunkiseudun ja Lapin rinnalle. Venäläismatkailun vahva riippuvuus ruflan kehityksestä vaatii yhä voimallisempia panostuksia uusien asiakassegmenttien haltuun ottamiseen – Kiinan markkinoiden mahdollisuudet on alueella vahvasti tiedostettu. Yhdessä Pohjois-Karjalan, Pohjois-Savon ja Etelä-Savon kanssa kehitetään kiinalaisille matkailijoille suunnattuja Järvi-Suomen elämystuotteita.

Maakuntaohjelmassa 2018 - 2021 linjataan, että eKarjala on etevä edelläkävijä. Etelä-Karjalan kärkivalinnat keskittyvät **välittömän ja välittävän, yritteliään, kestävän ja vastuullisen sekä kansainvälisen maakunnan** rakentamiseen. Maakunnan pieni koko ja tiiviit verkostot mahdollistavat joustavan yhteistyön eri toimijoiden kesken. Maakunnassa on toimijoiden kesken valittu ennakkoluuloton tapa valmistautua muutostilanteisiin. Tästä esimerkkinä toimivat tiedeyliopiston (LUT) ja kahden ammattikorkeakoulun (Saimaan amk ja LAMK) perustama LUT-konserni sekä Eksoten perustaminen. Tuoreena avauksena Saimaan AMK:n ja LAMK:n rehtorit esittävät ammattikorkeakoulujen fuusiota, mikä edelleen tukisi niiden kasvua. Etelä-Karjalan kunnissa

puolestaan pyritään kehittämään asukkaiden suoraa ja välitöntä osallistamista ja yhteistyötä eri sektoreiden välillä mm. alue-, asukas- ja kansalaisraatitoiminnalla sekä avoimilla asukastilaisuuksilla.

Kansainvälisyydellä kompensoidaan demografisia haasteita

Väkiluvulla tarkasteltuna Etelä-Karjala on manner-Suomen maakunnista kolmanneksi pienin Kainuun ja Keski-Pohjanmaan jälkeen. Haasteeksi on muodostunut maakunnan väkiluvun jo pitkään jatkunut väheneminen. Väestö ikääntyy ja muuttotappion myötä perheenperustamisvaiheessa olevien nuorten aikuisten osuus pienenee jatkuvasti. Kehityksen seurauksena esimerkiksi syntyvyys laski vuoden 2017 aikana ensimmäisen kerran alle 1 000 synnytyksen. Toisena suomalaisena sairaalana Eksotessa ryhdytään paikkaamaan synnytysten vähenemistä itsemaksavien ulkomaalaisten, alueen tapauksessa pitkälti venäläisten, synnytysten hoitamisella. Väestökehityksen suunnan kääntyminen on monen tekijän summa, mutta tärkein syy väestön vähenemiseen ja huoltosuhteen vinoutumiseen on luonnollisesti nuorten muuttaminen opiskelujen ja työn perässä maan kasvukeskuksiin. Koko yhteiskunnan tasolla perheen perustamishalukkuuden väheneminen on huolestuttava kehitys, johon tulee pyrkiä vaikuttamaan.

Maakunnan reuna-alueita väestön väheneminen ja ikääntyminen koettelevat kovimmin. Ikärakenteen vinoumaa aiheuttaa suurelta osin työssäkäyvän väestön muuttoliike keskustaajamien ja niiden tuntumaan. Pienille kunnille suuntaus on pidemmällä aikavälillä taloudellisessa mielessä kestävä. Verotulokertymän pienentyminen ja ikääntyvän väestön myötä kasvavat sote-menot kaventavat kuntien taloudellista liikkumavaraa entisestään. Toisaalta kuntien pitäisi pystyä turvaamaan myös nuoria sekä lapsiperheitä koskevat palvelut, jotta niiden ontuminen ei enää lisätekijänä heikentäisi kuntien vetovoimaa. Myös asuntojen hintakehitys haja-asutusalueilla on alueiden ja ihmisten eriarvoistumista lisäävä: siinäkin tapauksessa, että työpaikka löytyisi Etelä-Karjalassa toisesta kunnasta, asunto saatetaan hankkia Lappeenrannan tai Imatran keskustaajamien tuntumasta, jossa asuntojen arvon voidaan olettaa pysyvän vakaampana.

Toisaalta maakunnan maantieteellinen sijainti on profiloitunut Etelä-Karjalan kansainväliseksi maakunnaksi; vuonna 2017 maakunnassa asui 4 882 ulkomaan kansalaista, mikä on suhteellisesti kuudenneksi eniten Suomen maakunnista. Venäjän rajan läheisyys sekä yliopiston tutkimus- ja innovaatiotoiminta tuovat alueelle lisää aktiivi-ikäistä väestöä ja työvoimapotentiaalia. Haasteena onkin saada sekä kotimaiset opiskelijat että maahanmuuttajat integroitua osaksi eteläkarjalaista yhteisöä ja parantamaan heidän työllistymismahdollisuuksiaan. Alueella on myös kansainvälisiä yrityksiä, joiden kasvaviin osaamistarpeisiin korkeakoulutettu ulkomaalaistaustainen väestö voisi antaa tarvittavan vastauksen. Työllistämisen helpottamiseen kaivataan ratkaisuja jälleen koko yhteiskunnan tasolla.

Aluetalouden hyvä vire jatkuu, mutta työllisyyskehityksellä on kahdet kasvot

Eteläkarjalaisilla yrityksillä menee verrattain hyvin. Kaikilla toimialoilla on liikevaihdon trendisarjan mukaan ollut kasvua viimeisen parin vuoden ajan. Kohentunut yleinen suhdannetilanne näkyy erityisesti rakentamisessa, jonka liikevaihto on kehittynyt suotuisimmin. Positiivista on myös se, että molempien seutukuntien kohdalla toimialojen liikevaihtokehitys on kohentunut vuonna 2017 edellisvuoteen nähden. Esimerkiksi maakunnalle elintärkeä suurteollisuus on tehnyt merkittäviä kilpailukykyään vahvistavia investointeja. Tuotantoteknologian parantumisen ja automatisaation seurauksena panostukset eivät kuitenkaan välttämättä näy välittömänä työpaikkojen määrän kasvuna. Painopiste uusien työpaikkojen syntymisessä on palvelusektorilla.

Aluetalouden näkymät ovat kohentuneet työllisyydenkin näkökulmasta; yhä useampi työtön on työllistynyt. Vuoden 2018 ensimmäisellä vuosipuoliskolla Etelä-Karjalassa oli keskimäärin noin 7 300 työtöntä kuukausittain, mikä on 16 % edellisvuoden vastaavaa ajankohtaa vähemmän. Etelä-Karjalassa työttömien määrän väheneminen on kulkenut lähes samaa tahtia kuin koko maassa keskimäärin, mutta työttömien osuus työvoimasta on pysytellyt valtakunnallista keskiarvoa korkeammalla. Sote-sektori on maakunnan suurin työllistäjä ja kaupan toimialan kehitys on ollut suotuisaa, mikä näkyy eritoten naisten miehiä voimakkaampana työttömyyden laskuna. Myös nuorisotyöttömyyden lasku jatkuu. Nuorten tilannetta on tärkeää seurata ja tukea heidän elämänhallintataitojaan mm. Ohjaamo-toiminnan avulla. Toisaalta huomiota tulee kiinnittää myös ikääntyviin työnhakijoiden ja heidän työkykyynsä. Ulkomaalaisten työttömyysaste on selvästi korkeampi kuin koko työvoiman, mutta myös ulkomaalaisten työttömien määrä on pienentynyt selvästi edellisvuoden vastaavasta ajankohdasta.

Positiivisista merkeistä huolimatta työttömyydessä on edelleen rakenteellisia ongelmia. Kaikista työttömistä reilut 60 % on rakennetyöttömiä ja työttömyys pienenee tässä ryhmässä hienoisesta positiivisesta suuntauksesta huolimatta hitaasti. Noin kolmasosa rakennetyöttömien määrästä muodostuu TE-palveluilta työttömäksi jääneistä. Suuri osa palveluista, mm. kokeilut, uravalmennus, kuntouttava työtoiminta, ovat luonteeltaan sellaisia, missä nuori voi etsiä omaa ammattialaansa usean eri työkokeilun kautta, eikä tyypillisesti työllisty suoraan palvelun päättyessä. Etelä-Karjalassa on parhaillaan menossa koko maakunnan kattava työllisyyskokeilu, jossa monialaisesti TE-palvelujen, sosiaali- ja terveystyöpalvelujen ja Kelan palvelujen yhteistyönä kehitetään ja toteutetaan toimenpiteitä vaikeimmin työllistyvien palvelujen parantamiseksi ja vaikuttavuuden tehostamiseksi.

Työmarkkinoiden kohtaanto-ongelmista kertoo kasvava työvoimapula. Sosiaali- ja terveystyöpalveluiden lisäksi maakunnan teknologiateollisuudessa osaavan työvoiman saatavuus alkaa muodostua kriittiseksi tekijäksi. Suurella osalla Etelä-Karjalan metalliyrityksistä on selkeitä rekrytointiongelmia esimerkiksi ammattitaitoisista hitsaajista ja koneistajista. Myös perinteisenä suhdannemittarina pidetyllä rakennusalaalla on pulaa monista ammattiryhmistä. ICT-alan yritysten työvoimatarpeisiin pyritään vastaamaan täsmäkoulutuksella. Entistä enemmän tarvitaan myös teknologiateollisuuden ja palveluliiketoiminnan asiantuntijatasoista osaamista. Osaavan työvoiman saatavuuden turvaamiseksi kriittisintä on varmistaa ammatillisen koulutuksen ja korkea-asteen koulutuksen rahoitusresurssit ja toimintaedellytykset alueella. Koulutuskuntayhtymä Sampo on avannut jatkuvan haun mahdollisuuden kaikenikäisille sekä rakentanut toimivia polkuja ammatillisesta koulutuksesta korkea-asteelle yhdessä Saimian ja LUT:n kanssa.

Matkailun ja kaupan alalla talouden noususuhdanne ja venäläisten sekä myös entistä voimakkaammin aasialaisten matkailun kasvu ovat parantaneet alan näkymiä. Vuonna 2017 venäläiset jättivät maakuntaan tuote- ja palveluostoina 345 miljoonaa euroa, kun edellisvuonna vastaava luku oli 177 miljoonaa euroa. Venäläisten rajanylitykset ovat tasaantumassa ruplan kurssin heikennyttyä, mikä alkaa näkyä myös kaupan toimialan lukujen tasoittumisena. Valuuttakurssiheilahteluihin maakunta ei voi vaikuttaa, mutta uusien markkina-alueiden, kuten Aasian, ja palvelutarjonnan monipuolistamisen eteen sen sijaan on tehtävissä paljonkin. Aasian matkailijamäärien kasvattamisesta esimerkkinä on yhteistyösopimus kiinalaisen peliyhtiö Tencentin kanssa WeChat-miniohjelman luomisesta Saimaan alueelle.

Kuntataloudessa on havaittavissa hienoista kohenemista, mutta kehitysnäkymät ovat edelleen epävarmat ja jopa heikkenemässä. Kokonaisuudessaan maakunnan asukasta kohden laskettu

verorahoitus laskee hieman, mutta kuitenkin ylittää vielä Manner-Suomen maakuntien keskimääräiset verotulot. Väestöllisen huoltosuhteen heikkeneminen ennakoii kiristyvää kuntataloutta. Kasvavat sote-menot tulee saada leveämmille hartioille sote- ja maakuntauudistuksen myötä.

Tutkimuksesta liiketoimintaa ja radikaaleille innovaatioille kehittämisalustoja

Etelä-Karjalassa yrityskehittäjä koostuu vahvasti mikro- ja pienyrityksistä sekä teollisuuden suuryrityksistä. Elinkeinorakenteen monipuolistamiseksi on tärkeää vahvistaa edellytyksiä osaamispohjaiseen yrittäjyyteen sekä yritysten kasvuun ja kansainvälistymiseen. Alueen innovaatiotoiminnan ja osaamisen kehittämisen moottorina on Skinnarilan kampus, jolla vaikuttaa korkeakoulujen (LUT ja Saimaan AMK) lisäksi useita pk-yrityksiä. Tärkeinä TKI-kumppaneina toimivat alueella toimiva prosessi- ja teknologiateollisuus sekä ICT-ala.

Korkeakoulujen näkökulmasta tutkintokatot vaikeuttavat toiminnan laajentamista ja kehittämistä, sillä kysyntää koulutukselle löytyy. Suuri osa opiskelunsa aloittavista tulee maakunnan ulkopuolelta ja heidän työllistymisasteensa valmistumisen jälkeen on erittäin korkea. Maakunnassa on yhteisymmärrystä alueen työvoimatarpeista, joihin voidaan vaikuttaa myös omilla toimilla. Osaamisen varmistamiseksi maakuntaan kehitetään ennakoitiverkostoja, joka ennakoii systemaattisesti sekä lyhyen että pitkän aikavälin osaamis- ja koulutustarpeita. Korkeakoulukeskittymän tiivis elinkeinoelämäyhteistyö sekä maakunnan pieni koko ja tiiviit verkostot tunnistetaan alueen innovaatioekosysteemin vahvuuksiksi. Korkeakoulut tarjoavat teknologia-osaamisen täydentävänä merkittävää digi- ja liiketaloudellista osaamista sekä innovaatiotoiminnan menetelmäosaamista.

Etelä-Karjala profiloituu tällä hetkellä erityisesti uusien energiateknologioiden (ml. järjestelmäosaaminen) sekä automaatioon liittyvien teollisuuden palveluiden kasvuyölin alkukierroksiin, jossa tutkimustoiminnasta syntyy osaamispääomaa, startup-yrityksiä ja edelleen kasvuyrityksiä. Viime vuosina on ensimmäisten yliopiston spinoff-yritysten osalta päästy kasvuvaiheeseen, jossa ulkopuolinen pääoma ja osajien rekrytoinnit ovat ajankohtaisia. Kasvua on vauhditettu myös yrityskaupoilla, joiden kautta yritykset ovat saaneet laajemmat markkinamahdollisuudet ja kehittämispääomaa. Alueen visiona on energiateknologian kohdalla profiloitua nimenomaan tutkimuksesta liiketoimintaan ja radikaalien innovaatioiden kehittämisalustana. Tätä tukevat yliopiston strategiset valinnat ja tiivis yhteistyö yritysten sekä kuntien kanssa.

Bio- ja kiertotalouden ekosysteemitarkastelussa Etelä-Karjala tukeutuu etenkin vahvaan metsäteollisuuteen. Laajan toiminnan ja raaka-ainevirtojen takia alueemme on erittäin potentiaalinen uusille ratkaisuille, jotka tarjoavat liiketoimintamahdollisuuksia bio- ja kiertotalouden parissa toimiville yrityksille. Alueen suurteollisuus elää uusiutumisasihetta, jossa talouden peruspilarina on edelleen laajan mittakaavan tuotanto, mutta rinnalle on nousemassa poikkitoimialaisissa verkostoissa kehitettäviä uusia liiketoiminta-alueita. Esimerkkinä tästä on UPM Kaukaan metsäpohjainen uuden sukupolven biojalostamo. Tällä hetkellä suuren huomion kohteena ovat sivuvirtojen jatkojalostukseen ja resurssitehokkuuden parantamiseen tähtäävään kiertotalousratkaisut, joiden kehittäminen laajentaa konsortiota mm. kaivannais- ja rakennusteollisuuden ja kaupunkikehityksen rajapinnoille.

Liikkumisen ja luonnonympäristön erityispiirteet

Väestömäärältään pienessä ja väestötiheydeltään harvaan asutussa maakunnassa liikkumis- ja kuljetustarpeet ovat erilaisia kuin suurissa kaupungeissa. Aikatauluun ja reittiin sidotut kuljetukset eivät vastaa asiakastarpeisiin samalla tavalla kuin tiheään asutuissa kaupunkitaajamissa. Uudet,

yhteiskäyttöön perustuvat palvelumallit eivät ole levinneet harvaan asutuille alueille tai edes pienempiin kaupunkeihin.

Etelä-Karjalassa liikkumispalvelut halutaan järjestää tulevaisuudessa uudella tavalla. Digitaalisen liikkumispalveluympäristön ja uuden liikennepalvelulain tuomien mahdollisuuksien avulla on mahdollista synnyttää aivan uudenlaisia liikkumispalveluja myös harvaan asutuille alueille. Etelä-Karjalan kunnat ovat sopineet yhdessä Kaakkois-Suomen ELY-keskuksen kanssa, että tähän asti erikseen järjestetyt koulu- ja asiointikuljetukset sekä reittiliikenteet järjestetään tulevaisuudessa yhtenä kokonaisuutena yhteisiä resursseja hyödyntäen. Uudistuksen tavoitteena on järjestää nykyistä parempia liikkumispalveluja, joilla tuetaan mm. ikäihmisten kotona asumista, lasten ja nuorten pääsyä harrastuksiin sekä työikäisten mahdollisuutta hyödyntää joukkoliikennepalveluja työmatkoillaan.

Etelä-Karjalassa liikkumisen näkökulmasta keskeisiä tekijöitä ovat maakunnan pituus etelä-pohjoissunnassa, maakuntaa pirstaloivat vesistöt sekä ainutlaatuinen sijainti Venäjän rajalla. Suomen ja Venäjän välisestä rajaliikenteestä yli 40 % kulkee Etelä-Karjalan rajanylityspaikkojen kautta. Rajanylityspaikat vaikuttavat olennaisesti alueen liikenteeseen ja toimivan liikenneinfran vaatimukseen. Tällä hetkellä Imatra, Nuijamaa ja Vainikkala ovat kansainvälisiä ja Parikkala tilapäinen rajanylityspaikka. Paineet Parikkalan rajanylityspaikan statuksen muuttamiselle kuitenkin kasvavat, sillä nykyisellä kapasiteetilla rajanylityspaikka ei pysty palvelemaan optimaalisesti rajan molemmin puolin olevia yritys- ja yksityishenkilöiden matkailuvirtoja. Viides rajanylityspaikka on Lappeenrannan lentoasema, jonka merkitys on keskeinen alueen koulutus- sekä yrityssektorin tarpeiden näkökulmasta. Saimaan kanava on tärkeä sisävesiliikenteen ja merenkulun yhdistävä liikenneväylä, jonka sulkujen pidentäminen mahdollistaisi kilpailukykyisemmän kuljetuskaluston ympärivuotisen liikennöinnin rahti- ja matkustajaliikenteessä. Saimaan kanavan vuokra-alueella sijaitseva, huoltotieksi rakennettu tieyhteys Viipurin ja Nuijamaan välillä on liikenneturvallisuuden kannalta kestävätilassa. Talvella 2018 Venäjän liikenneministeriö rajoitti tieosuuden linja-autoliikennettä. Venäjä on käynnistänyt uuden tien suunnittelun Nuijamaan ja Viipurin välille – tieosuus tulisi valmistumaan aikaisintaan 2021.

Etenkin metsäteollisuuden kuljetusmäärät ovat kasvamassa ja kuljetuksia tulee saada kumipyöriltä rautateille. Luumäki–Imatra-väli on Suomen vilkasliikenteisin yksiraiteinen osuus, jonka parannustyöt ovat käynnistyneet. Joutsenon ja Imatran välille rakennetaan kaksoisraide ja jatkossa tavoitteena on sen jatkaminen koko Luumäki–Imatra-välille. Kaksoisraidehankkeeseen kiinteänä osana kuuluu tavoite kansainvälisen raideliikenteen avaamisesta Imatran rajanylityspaikalla myös muille kuljetuksille kuin ainoastaan raakapuulle. Se edellyttää kolmioraidetta, josta yleissuunnitelma on laadittu ja ratasuunnitelma tulisi aloittaa.

Luonnonympäristö on Etelä-Karjalan aluekehityksessä keskeisessä osassa. Puhdas ja ekologisesti hyvässä tilassa oleva ympäristö luo edellytyksiä muun muassa luontomatkailulle, mutta vaikuttaa myös suoraan asukkaiden, turistien ja loma-asukkaiden viihtyvyyteen sekä maakunnan yleiseen vetovoimaisuuteen. Saimaa määrittää vahvasti maakunnan luonnonympäristöä. Etelä-Karjalassa on meneillään useita ympäristö- ja matkailuhankkeita, kuten Saimaa Geopark sekä Kutilan kanavahanke. Saimaa Geoparkille on haettu Unescon Geopark-statusta, jota tulevaisuudessa hyödynnetään alueen luontomatkailun markkinoinnissa. Kutilan kanavahanke on yhdistetty liikenne- ja ympäristöhanke, jonka tavoitteena on avata uusi nopea ja turvallinen yhteys Lappeenrannasta ja muilta Pien-Saimaan alueilta Suur-Saimaalle, mutta yhtälailla vaikuttaa Pien-Saimaan vedenlaatuun ohjaamalla Suur-

Saimaan laadultaan erinomaista vettä rehevöitymisestä kärsivälle Pien-Saimaalle. Myös Suvorovin kanavien kehittämiseksi on valmisteltu toimia yhdessä Etelä-Savon kanssa.

Vesistöjen lisäksi metsät ja metsätalous ovat Etelä-Karjalan vahvoja tukijalkoja. Uusiutuvan energian osuus Etelä-Karjalassa on metsäteollisuuden sivuvirtojen hyödyntämisen ansiosta peräti 80 prosenttia. Pitkä yhteinen raja-alue Karjalan tasavallan ja Leningrad Oblastin kanssa on myös luonnonympäristöön nojaavan aluekehityksen kannalta keskeinen voimavara. Rajajoet ovat matkailullisesti kiinnostavia kohteita, kuten Suomen suurin joki Vuoksi, sekä maamme ainoan luonnonvaraisen järvilohikannan kotijoki, Hiitolanjoki. Suomalais-venäläistä rajajokiyhteistyötä on tehty aktiivisesti niin kehittämishankkeissa kuin viranomaistasolla.

Hyvinvointiin ja terveyteen on satsattava oikea-aikaisesti

Etelä-Karjalassa terveyden ja hyvinvoinnin edistämisen haasteet liittyvät pitkälti väestökehitykseen, ikääntyvien määrän kasvuun ja lapsiperheiden määrän laskuun. Myös nuoriin liittyvät tekijät ja riskit nostetaan erityisen huomion kohteeksi - alhaisesta koulutustasosta ja nuorisotyöttömyydestä aiheutuvat seuraukset ovat sekä yksilö- että yhteiskunnan tasolla kalliisti ja pitkään maksettavia. Etelä-Karjalassa on laajaa panostusta lasten ja nuorten yrittäjyys-, tiede- ja ympäristökasvatukseen läpileikkaavasti varhaiskasvatuksesta toiselle asteelle. Tätä toimintaa toteutetaan koulutuksen, kuntasektorin ja yritysten yhteistyönä. Myös Eksoten ennakoivan analytiikan odotetaan tuovan uusia suuntamerkkejä ja apua tulevaisuuden hyvinvoinnin- ja terveyden edistämisen työhön.

Ikäihmisten määrän kasvu nostaa väestöllistä huoltosuhdetta. Väestön eliniänodote kasvaa ja ihmiset pysyvät pidempään terveempinä ja toimintakykyisempinä. Digitalisaatio on vahvasti mukana kehitettäessä kotona asumista tukevia palveluita. Merkittäväksi haasteeksi on muodostunut ikäihmisten yksinäisyys, jonka torjumiseksi tarvitaan laajaa yhteistyötä maakunnan eri toimijoiden kanssa ja arjen aktiivisuutta lisääviä käytännön toimia (mm. senioripassit liikuntapaikoille, ikäihmisten fysioterapiaryhmät). Hyväkuntoiset ikäihmiset tarvitaan mukaan järjestö- ja vapaaehtoistoimintaan edistämään sekä omaa että maakunnan muiden asukkaiden hyvinvointia.

Etelä-Karjalassa on tietoisin toimin vähennetty vuodeosastohoitoa tukemalla ihmisten toimintakykyä kotona. Panostamalla oikea-aikaisesti ennaltaehkäisyyn, kuntoutukseen ja toimintakyvyn ylläpitämiseen voidaan tukea ihmisten kotona asumista pitempään ja vähentää kalliita laitoshoitokustannuksia. Myös kotien turvallisuus täytyy varmistaa. Etelä-Karjalan pelastuslaitoksen, Etelä-Karjalan sosiaali- ja terveystieteiden Eksoten ja Saimaan ammattikorkeakoulun Kotona asumisen turvallisuus (KAT) -hankkeessa rakennetaan kotona asumisen riskejä ennalta ehkäisevää yhteistoimintamallia.

Päihteiden käytön haasteet sekä nuorten pelaamisen lisääntymisestä aiheutuvat ongelmat on kunnissa tunnustettu ja järjestetty koulutusta sekä lapsille, nuorille, että aikuisille. Eksoten alueen nuorten parissa työtä tekeviä ammattilaisia on koulutettu kannabiksen käytön varhaiseen havaitsemiseen. Etelä-Karjala on ainut maakunta, jossa liikunta- ja elintapaneuvontaa annetaan kaikissa maakunnan kunnissa eri-ikäisille kuntalaisille. Parhaillaan kehitetään myös lasten ja nuorten liikuntaneuvontaa, kouluihin on palkattu liikunnanohjaajia ja luokkatiloja muokataan liikkumiseen houkutteleviksi. Myös tapahtuma- ja kulttuuritarjontaan panostetaan, jolla halutaan osaltaan kehittää alueen veto- ja pitovoimaa.